**YAHYÂ BİN YA’MER**

İkinci asrın meşhûr nahv ve hadîs âlimi. Tabiînden olup, hadîs ilminde sika (güvenilir)’dir. Ba’zı rivâyetlere göre, Kur’ân-ı kerîmin benzer harflerini birbirinden ayırmak için noktaladı. Lügat, fıkıh, kırâat ve edebiyat âlimidir. Meşhûr Emevî vâlisi Haccâc bin Yûsuf’u ki o da fasîhliğiyle meşhûrdur-hayran bırakacak kadar fasîh konuşurdu. Uzun bir ömür sürdü, el-Advanî (Uzun ömürlü) denildi.

Künyeleri, Ebû Süleymân, Ebû Sa’îd ve Ebû Adî olan Yahyâ bin Ya’mer ( radıyallahü anh ), el-Leysî, el-Kaysî, en-Nahvî, el-Advanî, el-Veşkî, el-Cedlî, el-Basrî, el-Mervezî, et-Tâbiî nisbetleri verildi. Ehl-i Beyt’in hizmetçisi olarak bilinen bu mübârek zât, Kâdı-i Merv, Kâdi-i Basra, fakîh ve edîb lakabları ile anıldı.

Kinâneoğullarından olup, Ehvâz’da doğan Yahyâ bin Ya’mer hazretleri, babasından okudu. Basra’da ilim tahsîl etti. Dîvân kâtipliği ve Horasan taraflarında kadılıklarda bulundu. En son Basra’da kadılık yaptı. 129 (m. 746/747) senesinde orada vefât etti.

Yahyâ bin Ya’mer lügat ilmini babasından okudu. Nahv ilmini, bu ilmi Hazreti Ali’den alarak kuran meşhûr nahv âlimi Ebu’l-Esved ed-Düelî’den aldı. Kırâat ilmini İbn-i Ömer, İbni Abbâs, Ebu’l-Esved ve Abdurrahmân bin Ebû İshâk’tan ( radıyallahü anh ) öğrendi.

Yahyâ bin Ya’mer hazretleri, Eshâb-ı kiramdan (r.anhüm) Abdullah bin Ömer, Abdullah bin Abbâs ve daha başkaları ile görüşüp, sohbetleriyle şereflendi. Hazreti Osman, Hazreti Ali, Ammâr, Ebû Zer, Ebû Hüreyre, Ebû Mûse’l-Eş’arî, Hazreti Aişe, Süleymân bin Sard, İbni Abbâs, İbni Amr, Câbir (r.anhüm) Ebu’l-Esved ed-Düelî ve daha birçok râvilerden hadîs rivâyet etti. Kendisinden ise, Katâde bin Diâme, İshâk bin Süveyd el-Advî, Yahyâ bin Ukayl, Süleymân et-Teymî, Abdullah bin Beride, İkrime, Atâ el-Horasânî, Rukîn bin er-Rebî’, Ömer bin Atâ bin Ebi’l-Huvâr, Abdullah bin Kûleyb, Ezrâk bin Kays, İshâk bin Süveyd ve bunlardan başka Tabiîn ve Tebe-i tabiînden birçok mübârek zât hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Yahyâ bin Ya’mer hazretleri, hocası Ebu’l-Esved ed-Düelî’nin başlattığı Kur’ân-ı kerîmin noktalama ve harekelenmesini, meşhûr vâli Haccâc bin Yûsuf’un emriyle, hocasının diğer talebesi Nasr bin Âmir’le birlikte, ba’zı rivâyetleri de yalnız kendisi yaptı. Haccâc da nahvde ve fesahatte söz sahibi idi.

Horasan’da Kuteybe bin Müslim’in dîvân kâtibi iken Haccâc’ın da’vetiyle Basra’ya geldi. Aralarında olan bir münâzaradan dolayı onu bölgesinden Horasan taraflarına sürdü. Horasan Vâlisi Kuteybe bin Müslim, O’nu hürmetle karşıladı. Nişâbûr, Merv ve Herat’ta kadılık verdi. Oralarda talebe yetiştirip, kitaplar tasnif etti. Daha sonra azledildi. Basra’ya döndü. Haccâc O’nu Basra kadısı ta’yin etti. Vefâtına kadar kadılık yaptı.

Birçok hadîs-i şerîf rivâyet edip, kırâat ilminde Abdullah bin Ebû İshâk Zeyd-i Hadremî’yi ve pekçok talebe yetiştirdi. Bu büyük zâtın en mühim hizmeti Kur’ân-ı kerîmin doğru okunması için noktalama ve harekelenmesinde oldu. Bu harekeler sayesinde, bugün Arapça bilmeyenler Kur’ân-ı kerîmi rahat okuyabilmektedirler. Eğer noktalama ve harekeleme olmasaydı, herkes Kur’ân-ı kerîmin her âyetini,

her harfini, bir hocadan okuyup ezberleyerek öğrenecekti. Ya da herkesin hiç hatasız okuyabilecek şekilde Arapça ve nahiv bilgisine (dilbilgisine) sahip olması gerekecekti.

Yahyâ bin Ya'mer, zamanındaki insanların en fasîhi idi. Dünyâ menfaatini hiç düşünmez, doğruyu söylemekten çekinmezdi. Ehl-i Beyt'i ve Eshâb-ı kiramı ( radıyallahü anh ) çok severdi.

Abdülmelik bin Umeyr'in ( radıyallahü anh ) "Zamanlarında insanların en fasîhi şu üç kişi idi: Mûsâ bin Talha, Kabîsa bin Câbir ve Yahyâ bin Ya'mer'dir" dediği kitaplarda yazılıdır.

Hâkim ise, "Yahyâ bin Ya'mer, fakîh, edîb ve nahiv âlimlerinden olup, hadîs rivâyetlerinin çoğunu Tabiînden yapmıştır" demektedir.

Haccâc, Vâsıt şehrini kurduğu zaman şehrin ayıbının olup olmadığını sordu. Halk da "Biz bilmeyiz, ama bilgili bir zâta gidip soralım" deyip, Yahyâ bin Ya'mer'i işâret ettiler. Yahyâ'yı ( radıyallahü anh ) da'vet edip aynı soruyu O'na sordu. O da, "Bu şehri başkasının malı, parası ile yaptın. Herhalde bu şehirde, senin evlâdından başkaları otursa gerektir" dedi. "Böyle söylemeye nereden cesâret alıyorsun" diye sorunca da: "Allahü teâlâ âlimlerden, insanlara bildikleri hadîs-i şerîf ve sözleri gizlemeyeceklerine dâir söz aldı" buyurdu.

Ebû Zür'a, Ebû Hatim, Nesâî ve İbni Hibbân'ın ( radıyallahü anh ) sika (hadîste güvenilir) olduğunu söyledikleri Yahyâ bin Ya'mer'in ( radıyallahü anh ) rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba'zıları:

Abdullah bin Abbâs'ın ( radıyallahü anh ) rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Resûlullah ( aleyhisselâm ):

"Allahım! Ancak sana teslim oldum, sana îmân ettim, sana tevekkül eyledim ve ancak seninle düşmana karşı mücâdele ettim. Allahım! Beni dalalete düşürmenden, senin izzetine sığınırım. Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Ölmeyen, diri olan ancak sensin; Cinlerle insanlar (bu dünyâda) fânidirler." buyurdu.

Hazreti Ömer ( radıyallahü anh ) rivâyet etti. Resûlullah ( aleyhisselâm ):

"Herhangi bir müslümanı dört mü'min hayır ile över ve şahitlik ederse cenâb-ı Hak o müslümanı Cennetine koyar" buyurdular. Eshâb-ı Kirâm ( radıyallahü anh ) da:

"Yâ Resûlallah! Üç kişi de şehâdet ederse de böyle midir?" diye sordular. Resûl-i ekrem ( aleyhisselâm ):

"Üç kişi şehâdet ederse de böyledir" buyurdu. Sonra: "İki kişi şehâdet ederse de böyle midir?" diye sordular. Resûl-i ekrem ( aleyhisselâm ):

**"İki kişi şehâdet ederse de böyledir" buyurdular.**

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾


1) Vefeyât-ül-a'yân cild-6, sh. 173

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-11, sh. 305

3) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 417

4) En-Nücûm-üz-zâhire cild-1, sh. 217

5) Mîzân-ül-i'tidâl cild-4, sh. 415

6) El-A'lâm cild-8, sh. 177

7) Tabakât-ı İbni Sa'd cild-7, sh. 368